

Písomný výstup pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúc potreby trhu práce
3. Prijímateľ	SOŠ dopravná, Rosinská cesta 2, Žilina
4. Názov projektu	Prepojenie teórie s praxou – kvalitné vzdelávanie
5. Kód projektu ITMS2014+	312011ABU4
6. Názov pedagogického klubu	Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti – prierezové témy.
7. Meno koordinátora pedagogického klubu	Mgr. Zuzana Mišíková
8. Školský polrok	01.09.2021-31.01.2022
9. Odkaz na webové sídlo zverejnenia písomného výstupu	www.sosdza.sk

Úvod

Čitateľská gramotnosť

- patrí medzi základné kompetencie, dôležité pre rozvoj ďalších kľúčových kompetencií,
- predstavuje porozumenie, aplikáciu, posudzovanie textov za účelom dosiahnutia cieľov jedinca, rozšírenia jeho znalostí a potenciálu.

Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti– prierezové témy bude vytvorený pedagogickými zamestnancami, ktorí zastupujú vzdelávacie oblasti platného ISCED 3A, 3C ako napr.: matematika a práca s informáciami, jazyk a komunikácia, človek a príroda, človek a spoločnosť a tiež pedagogickými zamestnancami vyučujúcimi odborné predmety.

Klub bude fungovať počas školských rokov, od septembra 2020 do januára 2023 (spolu 25 mesiacov) a jeho udržateľnosť vychádza z koncepcie nového modelu SOŠ v Systéme duálneho vzdelávania, ktorého súčasťou sú „riešiteľské rady“ tímov pre predmetné vzdelávacie oblasti.

Spôsob organizácie: stretnutia 2 krát do mesiaca. Dĺžka jedného stretnutia: 3 hodiny.

Zasadnutia PK uskutočnili nasledovne:

september 2021 – 2 stretnutia, každé v trvaní 3 hod.
október 2021 – 2 stretnutia, každé v trvaní 3 hod.
november 2021 - 2 stretnutia, každé v trvaní 3 hod.
december 2021- 2 stretnutia, každé v trvaní 3 hod.
január 2022 – 2 stretnutia každé v trvaní 3 hod.

Varianta klub: pedagogický klub s výstupmi.

Zameranie pedagogického klubu:

Pedagogický klub sa zameriava na rozvoj čitateľskej gramotnosti v rámci vzdelávacích oblastí, ako prierezovej témy.

Cieľom realizácie aktivít pedagogického klubu je zvýšenie odborných kompetencií pedagogických zamestnancov pre ďalšie zvyšovanie úrovne čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia žiakov naprieč vzdelávaním.

Čitateľská gramotnosť je dôležitou schopnosťou žiaka a nevyhnutným predpokladom pre ďalší osobnostný a profesijný rast žiaka.

Žiak s primeranou úrovňou čitateľskej gramotnosti dokáže:

- Hľadať súvislosti medzi javmi,
- Pýtať sa a hľadať odpovede,
- Vytvárať vizuálne a iné, zmyslové predstavy (myslieť abstraktne),
- Vytvárať hodnotiace posúdenia,
- Identifikovať najdôležitejšie myšlienky v texte (kriticky myslieť),
- Vytvárať syntézu poznania.

Čitateľská gramotnosť ako prierezová téma naprieč vzdelávacími oblasťami SOŠ je dôležitým faktorom dosiahnutia primeranej úrovne deskriptorov príslušnej kvalifikácie, ktorú stredná odborná škola zastrešuje poskytovaním študijných / učebných odborov a ich odborným zameraním.

Úspešná implementácia prvkov systému duálneho vzdelávania je v úzkom spojení s dosiahnutím primeranej úrovne čitateľskej gramotnosti žiakov (deskriptory: samostatnosť, samostatná práca žiaka, porozumenie textu, schopnosť prijať zodpovednosť za svoju prácu, vytvoriť analýzu textu, syntézu údajov, práca s nesúvislým textom, primerane rozvinuté sociálne kompetencie).

V rámci činnosti pedagogického klubu sa chceme zaoberať najefektívnejšími metódami a stratégiami pre rozvoj čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia. Čitateľská gramotnosť má dve hlavné línie: základnú a kritickú. Základná zahŕňa znalosti, schopnosti, postoje uplatňované pri výbere textu a samotné čítanie s porozumením. Kritická čitateľská gramotnosť zahŕňa znalosti, schopnosti a postoje pri hodnotení informácií v texte s ohľadom na jeho obsahovú a formálnu stránku (napr. argumentácia), posudzovanie obsahu textu porovnávaním s vlastnými skúsenosťami, spôsob čítania a stratégia práce s textom. Obe zložky sú neoddeliteľné a vzhľadom ku komplexným potrebám spoločnosti a trhu práce sú pre absolventov SOŠ nevyhnutné.

Ďalšie činnosti, ktoré sú realizované v rámci pedagogického klubu:

- Tvorba Best Practice,
- Prieskumno-analytická a tvorivá činnosť týkajúca sa výchovy a vzdelávania a vedúca k zlepšeniu a identifikácii OPS,
- Výmena skúseností pri aplikácii moderných vyučovacích metód,
- Výmena skúseností v oblasti medzi-predmetových vzťahov,
- Tvorba inovatívnych didaktických materiálov,
- Diskusné posedia a štúdium odbornej literatúry,

Identifikovanie problémov v rozvoji čitateľskej gramotnosti žiakov a možné riešenia.

Stručná anotácia

Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti – prierezové témy sa zaoberal nasledujúcimi témami:

- tvorba a zdieľanie Best Practice, diskusné posedenia k preštudovanej odbornej literatúre, tvorba inovatívnych didaktických materiálov z oblasti rozvoja čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia. Naše diskusie bola zamerané najmä na odborné vedomosti z oblasti pojmov, metód a postupov pri rozvoji predmetnej gramotnosti.

Medzi ďalšie témy patrila analýza deskriptorov úrovne kognitívnych zručností OVP, sebariadené a autentické učenie. Spoločne sme diskutovali o možnostiach rozvoja predmetných kompetencií pomocou inovatívnych metód čitateľskej gramotnosti.

Kľúčové slová

Čitateľská gramotnosť, zvyšovanie úrovne kľúčovej kompetencie, inovatívne metódy, organizačné formy, zdieľanie skúseností.

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu

Zámerom nášho výstupu je popísať aktivity zrealizované učiteľmi, členmi pedagogického klubu na zasadnutiach pedagogického klubu čitateľskej gramotnosti- prierezové témy.

Priblíženie témy:

Implementácia rôznorodých foriem, metód a stratégií k rozvoju čitateľskej gramotnosti žiakov je v súčasnosti nevyhnutná podmienka, ak chceme dosiahnuť reálny výsledok, ktorým je:

- zvýšená motivácia žiaka k čítaniu, k práci s textom,
- porozumenie obsahu textu,
- rozlíšenie podstatných informácií v texte od tých, ktoré pre dosiahnutiu cieľa nie sú potrebné,
- zvýšenú úroveň kritického myslenia,
- zvýšenú úroveň informačnej gramotnosti, ktorá sa prejaví pri detailnej práci s problémovými úlohami nezávisle od zamerania /zaradenia predmetu (teoretické, odborné).

Jadro:**Popis témy/problém****Problém:**

Rozvíjať čitateľskú gramotnosť žiakov môžeme viacerými spôsobmi. Napríklad môžeme striedať samostatnú prácu s textom - čítaním a motivovať žiakov k tomu, aby po prečítaní určitého textu rozprávali svojim spolužiakom o prečítanom texte (využiť rovesnícke vzdelávanie). Taktiež je možné realizovať v škole vzájomné čítanie vo dvojiciach, pričom po prečítaní textu je veľmi prospešné, aby žiaci navzájom vytvárali pre spolužiakov otázky, pretože ten žiak, ktorý vie o čom čítal, vie aj tvoriť vhodné otázky k textu. Zároveň ak žiak rozumie textu, nie je pre neho problémom na zadané otázky odpovedať. V ďalšom kroku vyžadovať, aby o prečítanom texte boli schopní napísať recenziu či vlastný názor na text, prípadne reakciu na text, poprípade daný text vedieť zdramatizovať. Zasadujeme sa preto za tvorbu otázok k textu, ktoré podporujú a rozvíjajú čítanie s porozumením, pričom žiak hľadá odpovede na otázky v príslušnom texte.

Záver:**Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov**

V rámci stretnutí sme si ujasnili pojmy ako kritické myslenie a kľúčové kompetencie rozvíjané pri kreatívnej práci s textom:

Zamerali sme sa na rozvoj kľúčovej kompetencie: kritické myslenie. Kritické myslenie je nástroj, ktorý umožňuje žiakom do hĺbky porozumieť učivu, slúži k hľadaniu a nachádzaniu súvislostí a vyvodzovaniu vlastných názorov.

Prostredníctvom jednotlivých aktivít sme so žiakmi:

- Vyhľadávali, analyzovali a spracovali informácie.
- Vyhodnocovali sme objektívnosť rôznych zdrojov informácií.
- Riešili problémové úlohy.
- Učili sme sa rozlišovať hypotézy od vedeckých tvrdení.
- Skúmali sme príčiny javov, ich dôsledok a vzťah medzi nimi.
- Formulovali sme hypotézy na základe známych informácií.
- Vytvárali sme riešiteľské tímy, učili sa tímovej práci.
- Diskutovali a správne argumentovali.

V základnom strategickom dokumente vlády SR v oblasti výchovy a vzdelávania – projekt Milénium, patrí rozvíjanie kľúčových kompetencií medzi hlavné ciele výchovy a vzdelávania.

Uplatnením najnovších vzdelávacích teórií – konštruktivizmus, konektivizmus – vo výučbe, rozvíjame kritické myslenie žiaka.

Teória konštruktivistického poznávania a učenia sa vychádza z predpokladu, že žiak v aktívnej interakcii s prostredím postupne konštruuje svoj poznatok. Stáva sa bádateľom, skúma vzájomné vzťahy medzi javmi, stanovuje a overuje hypotézy. Vyučovacia hodina tak prebieha v troch fázach - trojfázový model učenia:

- Evokácia (môžeme použiť metódu brainstorming).
- Uvedomenie si významu (vytváranie vzťahov medzi známymi a novými poznatkami).
- Reflexia (schopnosť uplatniť získané poznatky v praktických úlohach).

Aktivity, ktoré opisujeme v rámci tejto OPS sa spájajú práve s trojfázovým modelom učenia, ktorý priamo súvisí s rozvojom kritického myslenia, keďže aktívny je na hodine žiak a učiteľ je v pozícii koordinátora aktivít a garantom prijatých záverov hypotéz - hodnotiacich posúdení.

Existujú ďalšie metódy rozvoja kritického myslenia pri čítaní s porozumením ako napríklad:

- Brainstorming
- Myšlienkové mapy
- Tvorivé písanie
- Metóda päťlístka

Odporúčame aplikovať niektoré z metód v edukácii a takto získané skúsenosti zdieľať.

V rámci diskusie sme si uviedli najčastejšie – známe definície kritického myslenia: Ak hovoríme o rozvíjaní kritického myslenia vo výchovno-vzdelávacom procese, rozumieme tým schopnosť posúdiť nové informácie, pozorne a kriticky ich skúmať z viacerých perspektív, tvoriť si úsudky o ich vierohodnosti a hodnote, posúdiť význam nových myšlienok, informácií pre svoje vlastné potreby.

Kritické myslenie môžeme charakterizovať ako komplex myšlienkových operácií začínajúcich informáciou a končiacich prijatím rozhodnutia. Jeho podstatou je snaha vlastným úsudkom dôjsť k pravde. Vymedzili sme si štyri etapy vývoja kritického myslenia:

1. reflexívne hodnotenie – celkové, globálne na základe dojmu (prevažuje v predškolskom veku),
2. kritériálne hodnotenie – rešpektovanie a vytváranie kritérií hodnotenia (mladší školský vek),
3. zvažovanie váh kritérií – vytváranie hierarchie jednotlivých kritérií, voľba priorít (starší školský vek, adolescencia),
4. argumentácia – vo všetkých uvedených etapách sa dieťa učí argumentovať, dokazovať, diskutovať, ponúkať a prijímať kompromisy, učí sa konštruktívne riešiť problémy.

Zhodli sme sa tiež na kľúčovom pojme: Kritické myslenie je nezávislé myslenie.

Myslieť kriticky znamená uchopiť myšlienku a skúmať jej východiská, podrobiť ju nezaujatému skepticizmu, porovnávať ju s opačnými názormi, vytvárať vlastné predpoklady a na základe toho zaujať určité stanovisko. Kritické myslenie je zložitý proces tvorivej integrácie myšlienok a informácií, proces reštrukturalizácie konceptov. Je to aktívny a interaktívny kognitívny proces prebiehajúci súčasne na dvoch úrovniach. Obyčajne je cieľavedomý, ale rovnako môže byť tvorivo improvizovaný.

Aký je kritický mysliteľ?

- Je zvedavý a neustále formuluje nové otázky.
- Oceňuje tvrdenia a argumenty iných, no ak sú nesprávne, nemá problém ich odmietnuť.
- Hľadá dôkazy a na ich základe robí rozhodnutia.
- Vytvára si úsudok na základe získania čo najväčšieho počtu informácií a neustále hľadá ďalšie.
- Zaujíma sa o nachádzanie nových riešení.
- Pozorne počúva iných a dáva im spätnú väzbu.
- Kritické myslenie je preňho dlhodobým procesom hodnotenia.
- Rozlišuje medzi faktami a názormi a pod.

Inovatívne metódy ktoré sme si analyzovali na stretnutiach:

Pojmové mapovanie

Pojmové mapovanie vychádza z Ausubelovej teórie učenia, ktorá je charakterizovaná tým, že:

- kladie hlavný dôraz na vplyv žiakových skorších vedomostí na následné učenie,
- žiak sa najlepšie učí vtedy, keď vedome a zreteľne prepája nové vedomosti s príslušnými pojmami, ktoré už ovláda,
- vzniká mnoho zmien v rámci celej štruktúry poznania modifikáciou existujúcich pojmov a vytváraním nových prepojení medzi pojmami,
- učenie s porozumením vyžaduje hľadanie explicitných koncepčných väzieb s relevantnými znalosťami, ktoré už má, a novými vedomosťami.

Pojmové mapy využívame na samotné učenie sa, na vyučovanie ako prostriedok na tvorbu celkovej koncepcie a cieľov jednotlivých vyučovacích predmetov aj vyučovania ako celku, i ako prostriedok na získanie informácií o chápaní sprístupneného učiva žiakmi. Táto metóda je pevnou súčasťou niektorých zahraničných didaktických tradícií. Jej autori zdôrazňujú dôležitosť predchádzajúcich vedomostí pri učení sa nových pojmov. Hovorí o asimilácii nových pojmov v rámci existujúcej kognitívnej sústavy.

Počas stretnutia sme tvorili a prezentovali dobrú prax:

Best Practice

Čítanie s predpovedaním

Žiaci samostatne čítajú text, ktorý je rozdelený na časti. Pred čítaním každej ďalšej časti predpovedajú, o čom asi budú čítať. Učiteľ ich vedie k tomu, aby svoje predpovede určovali na základe istých impulzov. Svoje tvrdenia môžu odvodiť na základe svojich skúseností - je to odborný text, tak bude mať vecný záver, môžu sa spoliehať na známe postupy z iných zdrojov, na vlastnosti človeka, môžu sa motivovať ilustráciou pri texte. Keď chceme žiakom pomôcť, môžeme im prezradiť prostredie alebo kľúčové slová. Po prečítaní časti textu sa vždy vraciame k predpovediam a porovnávame ich so skutočnosťou.

Čítanie s tabuľkou predpovedí

Princíp je rovnaký ako pri predchádzajúcej metóde, ale žiaci pracujú a diskutujú vo dvojici a postupujú svojim vlastným tempom. Dvojica má tabuľku spoločnú kvôli tomu, aby navzájom diskutovali.

Text s pomiešanými vetami

Žiakovi predložíme text, v ktorom sú poprehadzované vety. Jeho úlohou je zoradiť vety podľa zmyslu. Táto metóda je vhodná v tom prípade, keď texty opisujú dej alebo príčinno – následné vzťahy. Odporúčame vytváranie ďalších Best Practice a ich zdieľanie.

OPS s témou situačného učenia

Situačné vyučovanie sa vo všeobecnosti definuje ako taký vyučovací spôsob (prístup), ktorý zakotvuje preberané učivo do reálnych situácií. Tieto situácie umožňujú žiakovi učivo pochopiť, prakticky s ním pracovať a aplikovať ho. Situačné vyučovanie je proti-reakciou na teoretické vyučovanie, ktoré je abstraktné, odtrhnuté od reálneho života. Preto mu chýbajú mnohé kognitívne, interakčné, motivačné a ďalšie charakteristiky, ktoré naopak ponúka situačné vyučovanie.

Pri teoretickom vyučovaní sa žiaci síce naučia učivo, ale nespoznávajú rôzne podmienky, za ktorých sa dá použiť, a často ani rôzne spôsoby použitia. Ich učenie je ploché a málo sa venuje aplikáciám.

V situačnom vyučovaní sa používajú reálne situácie a zmysluplné úlohy, podobné úlohám, ktoré prevládajú v bežnom živote človeka. Vzhľadom na uvedené vlastnosti sa s ním viažu aj ďalšie prívlastky ako napr. autentické vyučovanie a realistické vyučovanie.

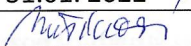
Základné hodnoty, seba-riadeného učenia:

- Vieme, že žiaci sú zvedaví a učenlivé bytosti a nikto ich k učeniu nemusí nútiť. Učenie prebieha nepretržite, často spontánne - na základe vnútornej motivácie.
- Chceme, aby žiaci využívali svoj čas na rozvoj na základe identifikovaných záujmov.
- Dôvera v schopnosti žiaka, nechávame ho slobodne rozhodovať sa.

Autentické vzdelávanie

- je založené na skutočnosti, že učenie sa prispôsobuje vstupnej úrovni žiaka.
- mladí ľudia učia prijímať zodpovednosť za svoje rozhodnutia, učia sa diskutovať, argumentovať a vyjednávať.

Odporúčame pokračovať v činnosti PK podľa schváleného plánu.

11. Vypracoval (meno, priezvisko)	Mgr. Zuzana Mišíková
12. Dátum	31.01. 2022
13. Podpis	
14. Schválil (meno, priezvisko)	Ing. Mária Vítová, PhD., MBA
15. Dátum	31.01. 2022
16. Podpis	